

Treskoposten

GABRIEL SCOTT SELSKABET Innkalling til årsmøte

Velkommen til årsmøte i
Høvåg Herredshus,
i storsalen, 1. etasje

tirsdag 26. mars 2019
kl. 19.00

Årsmøtesaker :

Årsmelding og
regnskap for 2018

-
Innkommne saker

-
Valg

-
Enkel bevertning

Filmen Fant
et videointervju med
Toralf Maurstad
og Espen Schönberg

Vel møtt !

Gabriel Scott dagene 2019

Lørdag 31. august
Lillesand ungdomsskole

Søndag 1. september
Høvåg kirke

www.gabrielscott.no

Kulturpris 2018

Mange vil si det var på høy tid, men like fullt er det en stor ære for Gabriel Scott Selskabet å få motta denne utmerkelsen for arbeid som er gjort gjennom mer enn 20 år for å løfte frem Gabriel Scotts forfatterskap. *Se side 3*

Selskabets leder har ordet	Side 2
Selskabet fikk Lillesand kommunes KULTURPRIS!	Side 3
Gabriel Scott dagene 2018	Side 4
KILDEN-kåseri 01.09.2018	Side 5
Scott-gudstjeneste 02.09.2018	Side 8
Er fiskeren Markus' livsfilosofi aktuell i dag?	Side 9
Bjørn Hemmer om Gabriel Scott III	Side 10
«Lille doktor Hjort» i <i>Stien</i>	Side 12
Gabriel Scott - stadig i vinden	Side 14
Vet du at	Side 15
Stadig nytt fra forlaget	Side 15
Bokliste	Side 16

Redaktør:

Jorun Vatland

Journalister:

Kirsten og Thor E. Hanisch
mob. 909 95102

Forsendelse:

Harde Johannessen, mob. 907 59519
hardej@hotmail.com

Layout/trykk: Trond Print Design as

Styret i Gabriel Scott Selskabet

Leder:

Anders Bjørnholmen
mob. 986 67724
signeanders@gmail.com

Sekretær

Harde Johannessen, mob. 907 59519
hardej@hotmail.com

Styremedlemmer:

Martin Birkeland, mob. 906 14729
martbirk@broadpark.no

Peer Rødal Haugen, mob. 992 61422
post@peers.no

Ingjerd Modal, mob. 415 24671
ingjerd.modal45@gmail.com

Vararepresentant:

Unni Kirsten Hansen, mob. 470 95858
unnihans@icloud.com

Webansv.:

Arthur Myhre Scott, mob. 415 39789
icelandairwaves@gmail.com

www.gabrielscott.no

Forlaget:

Peer Rødal Haugen, forlagssjef
mob. 99261422
epost: post@peers.no

Eva Kristiansen, salgsmedarbeider
mob. 99502525
epost: eva@aktivinvest.no

Arne Henriksen, forlagsmedarbeider
mob. 90956054
epost: arhehenr@online.no

Arrangementskomité:

Signe Bjørnholmen, mob. 958 81824,
May Robertstad, mob. 917 33868,
Jens Stien, mob. 415 88843,
Jorun Vatland mob. 481 59741

Valgkomité:

Signe Bjørnholmen, leder,
Ingjerd Modal, Elisabeth Dobey
Vara: May Robertstad

**GABRIEL SCOTT
SELSKABET**

Lederen har ordet

Kjære medlemmer og venner av Gabriel Scott Selskabet.

Vi har lagt bak oss den mørkeste tiden av året. Når jeg ser i min almanakk, leser jeg at dagen er blitt hele to og en halv time lenger siden sola snudde. Vinteren har hittil vært svært skiftende her nede på Sørlandet. Etter en førjuls-vinter med mye mildvær, fikk vi kulde og snø som lavet ned. De sprekeste av oss benyttet nå mulighetene til å gå skitur. De fleste velger i dag å gå i oppkjørte løyper, mens andre liker best å nyte stillheten i naturen ved å gå på snødekte skogsstier og islagte vann. Men så fikk vi væromslag. Mildvær og regn gjorde at snøen er nesten borte. I skrivende stund har vi solskinn og rene vårvær, men foreløpig må vi lete langt etter andre vårtegn. Vi har ennå ikke feiret fastelaven, og den berømmelige fastelavensria har mange år gitt både snø og kulde.

Men et sikkert vårtegn vil jeg herved gi dere. Når Treskoposten er å finne i postkassa, da er våren i komminga. I ettervintertiden er det mange foreninger og lag som skriver årsmeldinger og forbereder årsmøter. Nå er tiden inne for å gjøre tilbakeblikk, og å gjøre opp status for året vi har lagt bak oss. I årets Treskopost kan dere lese om Gabriel Scott Selskabets aktiviteter og arrangementer i fjoråret. En stor del av Selskabets aktiviteter i det 21. driftsår kan en betegne som utadvendt virksomhet.

Ingjerd Modal har fartet rundt i landsdelen vår, og det er snart ikke et bibliotek eller forening som ikke har hatt besøk av henne. Med sin friske og innlevende stil målbinder hun tilhørerne med kåseri og opplesning fra Scotts litteratur samt boksalg. Utrolig hva den dama rekker og får til.

På vårparten fikk Høvåg Skole besøk av Ingjerd Modal og Vibeche Grødum. På spesielt tilrettelagt undervisningsopplegg, ble så elevene gjort kjent med Gabriel Scotts levnedsløp og forfatterskap.

Kirsten og Thor Einar Hanisch er stadig på farten med opplesning og kåserier. På vårparten fikk undertegnede en dag oppringning fra fotballklubben Start. De ville gjerne at jeg skulle komme og fortelle om Gabriel Scott. Det var ikke de aktive spillerne på A-laget jeg møtte i klubbens lokaler på Sør Arena i Kristiansand, men i overkant av sytti av klubbens pensjonist-medlemmer. De

Anders Bjørnholmen i aksjon på brygga i Brekkestø under Scotttdagene

fikk høre om Scotts skolegang i Kristiansand og om vennskapet med Vilhelm Krag. I tillegg har undertegnede besøkt og kåsert i Tveit Historielag samt flere Odd Fellowloger på Agder. I samarbeid med Audnedal Historielag hadde vi i februar et stort arrangement på Hotel Norge i Lillesand. Her var det Anne Marie Ågedal og Jorunn Birkeland fra historielaget og vår egen Harde Johannessen som tok for seg boka Stien samt Scotts forhold til bygda Konsmo.

Scott gav ut sin kanskje mest kjente bok Kilden i året 1918. I forbindelse med markeringen av 100-års jubileet, fikk vi anledning til å utgi vår egen jubileumsutgave av boka. Lansering av boka og åpning av utstilling i Lillesand Sjøfartsmuseum, samt åpning av "Markusrommet" (i en sidebygning til museet er fiskeren Markus sitt hus gjenskapt og innredet slik boka beskriver det.) Dette ble behørig markert med et arrangement i museet 20.juni. Både boka og utstillingen er omtalt i forrige Treskopost.

Gabriel Scott-dagene 2018 ble lagt til Brekkestø på Justøya og som tidligere til Høvåg Kirke. Naturlig nok var det markeringen av Kilden 100 år som var temaet for dagene. To vellykkede arrangementer som dere finner omtalt annet sted i avisen.

Forlagsvirksomheten og nyttinger er også omtalt.

Høstens store begivenhet og høydepunkt var da Selskabet ble tildelt Lillesand Kommunes Kulturpris for 2018. Omtale og bilder fra kulturkvelden kan dere også lese om i denne

Treskoposten. Dette er en pris som henger høyt, og vi skal være stolte over denne tildelingen. Vi retter en stor takk til forslagstillerne og til juryen som valgte oss.

Gabriel Scott-dagene 2019 er under planlegging, Vi tar sikte på at det blir arrangementer i helgen i månedsskifte august/september.

Jeg vil benytte anledningen til å takke for god hjelp og støtte i året som gikk. Vi mottok en rekke pengegaver fra personer og firmaer. Det var med deres støtte vi turde utgi Kilden i en så spesiell utgave. Kunstneren Arvid Bergstøls akvareller til hvert kapittel gjør denne utgivelsen til en eksklusiv jubileumsutgave. Tusen takk alle sammen!

Jeg vil også takke alle dere som er med på å drive Gabriel Scott Selskabet.

Takken rettes til styremedlemmer, forlagskomite, arrangementkomite, Treskopostens redaksjon, «Tøtta» Karen Othilie Mollestad og familien Scott.

Det er med hjelp og dugnadsinnsats fra dere vi får dette til. Tusen takk!

Detaljerte årsrapporter fra både Selskabets styre og fra forlagsvirksomheten samt regnskap vil som vanlig bli forelagt på årsmøtet.

Årsmøtet holdes på Høvåg Herredshus i storsalen tirsdag 26. mars kl. 19:00. Vi håper mange medlemmer vil møte. Innkalling og sakliste finner dere på s. 1 i denne Treskoposten.

Dere vil finne en bankgiro for innbetaling av medlemskontingenten for 2019 vedlagt i denne avisen.

*Beste hilsen
Anders Bjørnholmen
Selskabets leder*

Selskabet fikk Lillesand kommunes KULTURPRIS!

Mange vil si det var på høy tid, men like fullt er det en stor ære for Gabriel Scott Selskabet å få motta denne utmerkelsen for arbeid som er gjort gjennom mer enn 20 år for å løfte frem Gabriel Scotts forfatterskap. Et flott arrangement i Lillesand kino var rammen rundt utdelingen, hvor også Byggeskikkprisen, Frivillighetsprisen og Ungdomsprisen ble utdelt. Det er mange som skal ha sin del av æren for at Selskabet nå endelig fikk kulturprisen, så herved et GRATULERER til alle som har bidratt gjennom årenes løp.

Og kulturprisen ble feiret med kake, og den falt i smak hos May, Jens og Martin.

Tøtta Mollestad har laget en nydelig utstilling på Lillesand folkebibliotek, der både Kilden og Kulturprisen kan beskes.

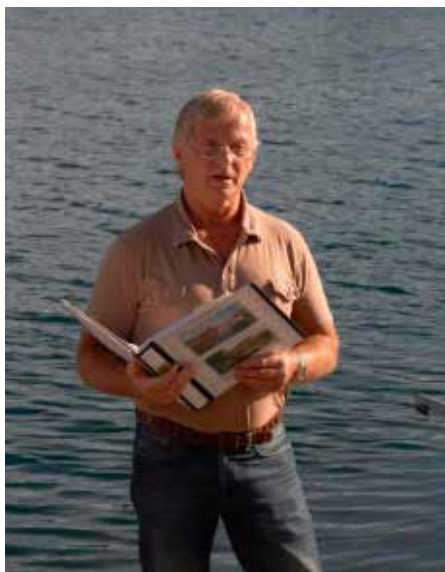

Gabriel Scott dagene 2018

Fotos:teh

Fra omvisningen i Brekkestø med kjentmann Olaf-Trygve Tønnessen. Her foran det gule huset der Gabriel Scott bodde og underviste barna.

Og så leste Ingjerd fra Kilden naturligvis

Svein Engeseth, stolt dirigent for et artig sangkor

Jon Skuthe i front av det engasjerende sangkoret

Arvid Bergstøl, fabelaktig illustratør av 100 års utgaven av Kilden, sammen med Peer Rødal Haugen.

Stort fokus på på Gabriel Scott under Scott dagene som alltid. Her fra boksalget ved Eva Kristiansen og Peer Rødal Haugen.

En festaften i et fullsatt Justøy kapell.

KILDEN-kåseri 01.09.2018

Intro om meg selv og oppdraget:

Av Jo van der Eynden

Jeg er en innflytter. En forbaska Østlending. Det er bare å innrømme det.

Men jeg er en av dem som ble bofast. Mine foreldre kjøpte hus på Mæbø i 1960 – det huset som noen mener var fødestedet til modellen for «Markus», men det er visst flere som gjorde krav på å være Scotts inspirasjonskilde.

Jeg ble bofast sørlending i 1964, etter å ha fått min introduksjon til og praktiske opplæring i den sørlandske fiskeri- og kystkulturen, hovedsakelig av vår gode nabo Karl Svendsen og hans familie. Han lærte meg å fiske, han lærte meg å mestre ei sjekte, og han kunne fortelle historier fra fjern og nær, gammel skipper som han var.

Kanskje var det denne lærdommen som gjorde at jeg langt senere i mitt liv engasjerte meg i å skrive Skagerrakkystens fiskerihistorie, sammen med Hartvig Dannevig, basert på intervjuer og informasjon fra mer enn 200 fiskere fra Hvaler til Åna-Sira, langs denne kysten som noen sier ikke hører med til «Fiskeri-Norge».

Senere har Skagerrakkystens maritime kulturhistorie blitt min lidenskap og mitt profesjonelle virke, både som forfatter, såkalt «frivillig entusiast», kulturvern-byråkrat og museumsmann.

Det var hyggelig, men også utfordrende å bli bedt om å si noe – her og nå – i anledning hundreårsmarkeringen av utgivelsen av «Kilden». Ei bok jeg både beundrer, elsker, misunner og har et litt distansert forhold til, avhengig av med hvilke briller en leser dette vakre «brevet fra fiskeren Markus».

Mine oppdrags-briller er altså «Sørlandsk kystkultur», så derfor må tittelen bli:

Fiskeren Markus og den sørlandske kystkulturen.

«Et menneske kommer til verden, det vandrer rundt i en ham av støv, det lever og spreller og strir en tid, det trekkes med sykdom og urett og savn. Så dør det og går i glemme og blander sitt støv stille med jordens. Markus står det kanskje på brettet, hva for en Markus var det?»

Ja, hvem var dette mennesket? Var han representativ eller var han en einstøing? Var han en sentimental anakronisme, eller har han noe å si oss i dag? Er Markus en representant og et symbol på en landsdels identitet, den sørlandske kystkulturen?

Det er lett å svare nei på det siste. Markus er en roman-skikkelse, en kunstnerisk abstraksjon. Det ville være dypt urettferdig å redusere Gabriel Scotts intelligente og formfullendte verk til en antropologisk undersøkelse av «den sørlandske folkesjela», om noe slikt finnes.

Og hva med Markus' etterkommere? Hvem er de og hvordan forvalter de sin litterære, kulturelle, sosiale, økonomiske og økologiske arv? Finnes det noen «kystkultur» i dag?

Boka er blitt kalt «Norges stilleste bok om Norges vakreste menneske» av Jacob Jervel. Scott selv skal ha sagt om Kilden at «det er som om jeg ikke skulle ha skrevet flere bøker». Litt som Guds: «Det er fullbrakt!». Men heldigvis stoppet han ikke der.

Jo van der Eynden under Scott dagen i Brekkestø. Foto teh

Kilden er en formfullendt fortelling som «går opp» i seg selv. Den følger mennesket Markus gjennom et år og gjennom et liv, ikke som en sirkulær syklus som biter seg selv i halen, men mer som en spiral, som i løpet av fortellingen forflytter oss til et høyere nivå: Fra startpunktet (denne fantastiske innledningen), til en slutt som (like fantastisk i sin enkelhet), bygger bro og løfter hele historien til en form for erkjennelse:

«Et menneske kommer til verden – en ånd daler ned på jorden, den roter en støvsky opp omkring seg, tar støv på og sleper det rundt. Når dens tid her nede er omme, legger den atter støvet av og vender tilbake til det eviges favn.»

Jeg skal i denne sammenhengen ikke gå inn på de litterære, religiøse, filosofiske og metafysiske forestillingene som ligger bak disse vakre ordene, eller for den saks skyld bak Scotts motiver for å forfatte «brevet om fiskeren Markus», men heller prøve å se Markus og Kilden i lys av mitt mangeårige arbeid med sørlandsk fiskerihistorie og kystkultur. Siden det var den konkrete bestillingen til dagens markering. Derfor vil jeg tilnærme meg Markus og Kilden ut fra noen betraktninger om hvordan, etter min mening, denne boka er blitt lest, og kanskje overtolket som et portrett av «Sørlandsfiskeren». Ikke nødvendigvis uriktig, men i alle fall med behov for vesentlige modifikasjoner.

Naturen er menneskets og kulturens rammebetingelse

I boka «Havlandet» av forfatteren Per Anders Todal som lanseres i disse dager, beskrives alle de havområdene som omgir, og har formet Norge og nordmenn opp gjennom historien. Her omtales Skagerrakkysten som «anderledeskysten». En del av det maritime Norge som skiller seg ut fra det vest-norske og nord-norske, hovedsakelig på grunn av de naturgitte betingelsene for menneskelig eksistens. Her er den grunne og fiskerike kontinentalsokkelen smal. Norskerenna skjærer tett oppunder kysten med sine fisketomme dyp på opptil 700 meter. Og han skriver:

«Gjennom det meste av historien har den norske Skagerrakkysten tilhørt småfiskerens verden. Som fiskeren Markus i Gabriel Scotts «Kilden» har fiskerne her pusla med handsnøre, makrellgarn og noen hummerteiner og så vidt klart å livberge seg»...

Sørlandsfiskeriet hadde lite til felles med høstinga av skreirikdommen i Lofoten eller sildeoverfloden på Vestlandskysten. Om de norske Skagerrak-fiskerne skulle gjøre stor-fangst, måtte de til havs: Over på Danskerevet, eller vest- og nordover.

Dette stemmer overens med utsagnet om at «på Sørlandet finnes fisk av alle slag, men relativt lite av hver sort». Og livet som kystfisker på Sørlandet har ikke vært noen lett-vint vei til materiell rikdom.

«Du kan leve, men du kan'kje leve møte» som en fisker i Brekkestø uttrykte det.

Mens utviklingen av fiskeriene på Vestlandet og i Nord-Norge i all hovedsak har vært basert på utnyttelsen av de store sesong-innsigene av sild og torsk, har fiskeriene på Skagerrakkysten vært basert på en veksling mellom beskatning av ulike, mer eller mindre marginale arter året igjennom. Med ulike redskaper har sørlandsfiskeren skiftet mellom fiske etter blant annet torsk, sild, makrell og hummer året gjennom. Ja, nettopp slik Markus gjør:

Han starter vårfisket med agnsnøre etter torsk og annen bunnfisk og «søkker tråden sin ned i det blå, uten å vite hva blået skjuler, han føler seg fram og tar all slektens erfaring til hjelp. Han tar varsel av strømmen og månen, av himmelens skyer og tusen ting, han prøver å tyde det stummes tale og lese det kommandes uskrevne skrift...».

Så følger sesongen for ålefiske med teiner, fram til makrellstimene melder sin ankomst. Og makrellen var for Sørendingen omtrent det samme som silda var for vestendingen:

På skjæret står fiskeren, tynget av gjelden
Hvor skal han vel få seg litt kaffe på borg ?
Da siger den inn gjennom fjorden om kvelden
Makrellen! Makrellen!
Og sluk't er hans sorg

Men det var vel helst en notfisker som kvad dette, og ikke Markus, selv om vi på alle måter får et innblikk i makrellens betydning, både som kommersiell ressurs og som vinterforråd i husholdningene gjennom Scotts skildringer.

Makrellen ble jo først fisket i åpent hav med drivgarn på forsommeren, da stimene kom inn til Skagerrak fra Nordsjøen. Når de kom nærmere kysten, var det dorgefisket som overtok, og når stimene kokte helt inne på buktene, var det tid for landnotfisket. Så fulgte leie-fisket, med håndsnøre på ettersommeren, før de ivrigste fulgte makrellen ut i Nordsjøen igjen på høsten, hvor den ble fisket på dorg fra engelske kuttere som saltet fangsten i tønner om bord. Nordsjødoringen foregikk på slutten av 1800-tallet og fram til første verdenskrig. Den store høstmakrellen ble gjerne eksportert til Amerika, men allerede fra 1860-tallet hadde den sørlandske drivgarnmakrellen funnet markedet i England og Tyskland, og derved lagt grunnlaget for en profesjonalisering og internasjonalisering også av den sørlandske fiskerinæringen.

Men Markus drev i det små. For ham var det fisket etter bergylt som avløste makrellfisket. Og bergylta skulle brukes som agn til hummerteinene. For i tillegg til makrellen var det hummerfisket som var viktigst på Sørlandet. Hummeren var «svarte sedler» og rede penger og kunne fanges av ung

og gammel, liten og stor, ja, selv kvinnfolk kunne ro fisket med noen teiner innaskjers...

Så var det torskefiske igjen fram mot jul, med ruser, bakker og handsnøre.

Før våren kom og livshjulet gjentok seg selv.

Og dette er «Kilden» god på: å synliggjøre og få oss til å forstå hvordan det enkle strandsitterlivet var nøye vevet sammen med naturens svingninger gjennom årtidene. Et liv hvor kunnskapen om naturen og omgivelsene og «all slektens erfaring» utgjorde noe av menneskets viktigste kapital.

Og jeg beklager å måtte uttrykke meg i fortid her...(mer om det siden)

Men dette litt smålåtne (men økologisk veltilpassede!) kystfiskeriet er altså nærmest for en parentes å regne i den store, norske fiskerihistorien. For da er det volum som teller. Og da handler det om torsk og sild, og om Nord-Norge og Vestlandet.

De store sesong-fiskeriene etter torsk og sild har gjort fiskerinæringen til en av Norges absolutt viktigste næringer, både ernæringsmessig for befolkningen, og for landets eksportinntekter – helt siden middelalderen. Mye av dette kan vi takke katolikkene og fastereglene for, men det vil nok føre oss for langt ut på viddene å gå nærmere inn på her...

Men skal vi tro Eilert Sundt, så var fiskeriene vestpå og nordpå preget av «bonde-fiskeri». Det vil si at de fleste deltagerne i de store sesongfiskeriene var bønder som flyttet ut i fiskeværene i sesongen, hvor de tjente sitt brød og forhåpentlig kunne ro hjem igjen etter sesongen med noen kroner på lomma.

«Austmennene» derimot, det vil si fiskere fra sydkysten øst for Lindesnes, utmerket seg for eksempel under sildefisket på Vestlandet (på slutten av 1800-tallet) ved at de hadde bedre båter, og i større grad var «fullbefarne sjøfolk» enn de mange «bondefiskerne» vestpå, siden de hadde erfaring som sjøfolk i utenriksfart.

Og her er vi kanskje ved et viktig kulturgeografisk poeng i forhold til å forstå særpreget ved sørlandsk kystkultur, om vi lar fiskeren Markus hvile litt et øyeblikk.

I folketellingen for 1875 er det bare 2% av befolkningen øst for Mandal som betegner seg som fiskere. I Mandal er det 10% og så øker det på mot vest og nord: I Romsdal er hver tredje mann oppført som fisker, i Nordland 2/3 og i Finnmark 3/4.

Ifølge folketellingen var det i alt 12.857 sjøfolk på Skagerrakkysten i 1875, men bare 1.964 fiskere. Dette er selvsagt feil, fordi kombinasjonen av ulike yrker ikke kommer fram i tellingen. Og om det er noe som karakteriserer kystkulturen, og ikke minst den sørlandske, så er det mangesystemet. Likevel forteller det kanskje noe om ulikheter i den geografiske «mentaliteten» og variasjoner i selvbildet.

Om vi hopper til fiskeritellingen i 1939, så ble det registrert 8210 fiskere på Skagerrakkysten, hvorav hele 67% oppgir at de driver fiske i kombinasjon med annen næring. Så Gabriel Scotts yrkeskategori «fisker og skomaker» er kanskje mer typisk enn eksotisk.

I år 1800 ble den presteutdannede nordmannen Jens Radke sendt ut på en reise langs hele norskekysten – fra Hvaler til

Vadsø – for å studere de norske fiskeriene. Han syntes det var primitive greier, og verst sto det til på Skagerrakkysten, hvor det var det kystnære småfisket som dominerte, og hvor nærmest all fangst ble omsatt lokalt.

Selv om dansk kongen allerede i 1665 hadde tilbudt borgere av Kristiansand handelsprivilegier i form av tollfri tilgang på salt og fritak fra skatt og flåtetjeneste, dersom de ville starte et profesjonelt havfiske, så hadde det vakt liten interesse. Bare i Farsund fant han et profesjonelt havfiskeri i regi av det driftige handelshuset Lund, men Napoleonskrigen skulle etter få år sette en stopper for det. Først omkring 1860 kom det i gang et aktivt havfiske fra Sørlandet som følge av overgangen til dekkede fartøyer i fiskeflåten. Radke mente sørlendingene manglet vilje og pågangsmot til å satse på fiskeriene. Det er nok mer riktig å si at sørlendingene hadde andre og bedre alternativ i sjøfart og losing, og at derfor fiskeriene ofte ble drevet av unge, før de dro til sjøs, eller av eldre som en form for «sjømannspensjon», og ofte i kombinasjon med annen næring.

Likevel var Sørlandskysten også på mange måter et innovasjonsområde i fiskerisammenheng. Uthavnene var kulturelle møteplasser, hvor en kunne knytte kontakter og utveksle erfaringer med folk fra hele Europa. Ungguttene fikk ofte hyre på fremmede skip, og mange jenter fikk huspost hos familier i Holland og England. Seilskutene brakte verden til Sørlandet og sørlendingene ut i verden, som det er blitt sagt.

Da seilskutetrafikken var på sitt travleste på midten av 1870-tallet, ble det tollklarert omkring 300 skip hvert år bare i Brekkestø tolldistrikt. Det betyr at mange hundre, for ikke å si tusen, sjøfolk besøkte havna i løpet av et år. Vi får anta at praten gikk livlig i vertshus og skjenkestuer, ikke minst om båter, sjøliv og fiske. Og etter hvert som seilskutetrafikken stilnet av i årene omkring første verdenskrig, økte innsatsen og innovasjonen i fiskeriene. Med dekkede, kravellbygde skøyter ble sørlandsfiskernes fangstområder utvidet vesentlig. Sørlandsfiskerne introduserte drivgarn i sildefisket vestpå, og de lærte vestlendingene å fiske ål. For ikke å snakke om reketrålingen som ble «oppfunnet» på Skagerrakkysten.

Og selv det lokale, kystnære hjemmefisket ble revolusjonert ved at motoren gjorde sitt inntog, også i de små sjektene. Den enmannsbetjente, klinkbygde tresjekta på rundt 20 fot ble en effektiv driftsenhet som var nærmest perfekt tilpasset

det varierte kystfisket på Sørlandet, også økologisk sett. Mens Vestlandet fikk sine trålrederier, fikk vi en flåte av sjektefiskere som neppe utgjorde noen trussel mot ressursgrunnlaget.

Men tilbake til «Kilden». Det er unektelig nokså stille i havna. Det står lite om fremmeds skuter og sjøfolk. Antagelig har det preget framstillingen at boka er skrevet under første verdenskrig, men samtidig var uthavnens storhetstid unektelig over da boka kom i 1918. Kunstnerne og sommergjestene overtok for de hvite seil, og så vidt jeg vet var Scott en av de første som gjorde Brekkestø kjent for kunstnerkolleger og byfolk på sommerferie.

Jeg har mange ganger tenkt på hva som ville skje om Markus kom skåtende inn sundet til brygga ved butikken midt i fellesferien i dag. Hva ville han si om all plasten i havet, om livet til oppdrettslaksen, om ståket og bråket fra påhengsmotorer og vannscootere? Og ikke minst: Hva ville han si om eiendomsprisene? De små, sjarmerende strand-sitter-stuene, med hage, brygge, sjøbu, uthus og alt som skal til for å leve et enkelt liv i pakt med naturen og omgivelsene - disse nøysomhetens kulturminner som er blitt de ny-rikets lekeplass?

Hva ville han sagt om travelheten, støyen, grådigheten og selvopptattheten vår?

For det er vel dette som er Kildens budskap til oss i dag: At livet er en gave og at vi må ta vare på undringen og vår samhörighet med naturen og omgivelsene.

Denne verden som er: «mer enn merkverdig beskaften, ja, et mirakel og vel så det...»

og at «Lykkens vugge er nøysomheten»

Trenger vi ikke alle å minnes om det?

Og vil ikke nettopp derfor Kilden alltid beholde sin relevans? Jeg tror det.

Men: Gir Kilden et representativt bilde av sørlandsk kystkultur?

Neppe

Er Markus en typisk representant for Sørlandsfiskerne?

Nei, han er ikke det

Men la meg likevel avslutte med å gjøre dikterens ord til mine:

Jo van der Eynden sammen med Helge Scott under Scott dagen i Justøy kapell. Foto teh

«Vel det kan synes en ringe gjerning å ligge ved bryggen å selge makrell,
Men hva er det han virkelig gjør?
Han er med og livnærer folket, han øver i virkeligheten en gjerning
Som er av den største betydning for landet og ikke kan settes høyt nok.
Han er et ledd i landets husholdning, og tilmed et viktig og vesentlig ledd
Som landet er helt avhengig av.
Det bygger på ham, og det regner med ham
Hatten av for Markus' gjerning,
For Markus selv, og for folk som ham!»
Takk for oppmerksomheten

Scott-gudstjeneste 02.09.2018

Av Katrine Tallaksen Skjerdal

Å lese Kilden er som å få et glimt av paradiset. Her er skjønnhet og ro og nærhet til naturen – og Markus har en forunderlig tålmodig innstilling til livet og menneskene.

Vår tid inneholder så mye som ikke er paradisiisk:

Uro og travelhet. Avstand til naturen. Uforsonlighet mellom land og grupper og enkeltmennesker, og skremmende mye livstrøtthet.

Å tilbringe tid i Markus' rike setter oss på sporet av noe urgammelt og opprinnelig, ja, vi får en smak av det som kommer rett fra Skaperens hånd. Her er virkelig en *kilde* til lykke og tilfredshet og mening.

En av de mest pessimistiske profetene i Det gamle testamentet, Jeremia, formidlet i sin tid følgende ord fra Gud:

*For to onde ting har folket mitt gjort:
De har forlatt meg,
kilden med levende vann,
og hugget seg brønner,
sprukne brønner som ikke holder vann.
(Jeremia 2,13)*

For en treffende beskrivelse av menneskets uforbederlige hang til å søke lykken der lykken ikke er å finne. En langt mer moderne profet, forfatter og skribent Nils Christian Geelmuyden, snakket en gang om moderne mennesker som *står på stedet hvil i et forrykende tempo*.

Markus er kanskje ikke så rask, men han beveger seg i en fin og god retning – gjennom livet, mot lyset og evigheten, mot Gud. Og vi kan sette oss i båten hans, gjøre Markus til reisefølge og samtalepartner og forbilde.

Det er jo noen som har sagt at i vår protestantiske del av kristenheten har vi nok hatt mange store predikanter, men ikke så mange hellige menn og kvinner. Reformasjonen på 1500-tallet ville skjære bort misbruk i kirka, menneskefiendtlig og nådeløs teologi, grådighet og utnyttning av folks frykt. Men kanskje den skar bort litt vel mye. En av de tingene vi mistet, var den uendelig rike samlingen av hagiografier – helgenbiografier, som fortsatt er bevart i Den katolske kirke, og som stadig utvides med nye.

Helgenene var – og er – høyst menneskelige, høyst feilbarlige, men de var gjennomlyst av Guds lys. Helgenenes liv er som utlegninger av Guds ord. Jeg elsker ord. Men jeg elsker også å møte levde liv som jeg kan spille meg i.

Hvis man har lest om noen av disse helgenene, er likheten mellom dem og Markus slående.

For det første: Helgenene valgte bort rikdom. I et liv med få materielle ting, fant

de frihet. Markus ville kanskje gjerne vært rik hvis han hadde kunnet, men han nøyer seg med det han har. Blikket sveiper kjærlig rundt i det lille huset. Han har takknemlighetens nådegave. *Nøisomhet er lykkens vugge. Den nøisomme har det oppladte sinn.* Det er et av mine kjæreste Scott-ord. Her er et viktig budskap for vår tid, som elsker å kjøpe mer og mer, som snart drukner i ting. Vi rydder og rydder. Vi bruker så mye tid på å holde ved like alle tingene våre og husene våre og båtene våre. Den ekte gleden finner vi lettere om vi tynner i livets gulrotåker.

Når jeg ser Nine Justvik sitte her, kommer jeg på en historie: For noen år siden skulle Nine kjøpe karnevalstøy til ungene. I butikken fant hun indianerklær, parykker og fjær, pil og bue. Hun gikk til kassa med favnen full, betalte og pakket alt inn i gavepapir. Men vel ute i bilen kjente hun at dette ble helt feil. Fastetiden stod for døren, og da var planen å leve enklere, leve annerledes, midt i overflodssamfunn og materialisme.

Så hun gikk tilbake til butikken og leverte tilbake alt – unntatt en fjær til hver av ungene, som ble fornøyde og glade. Det enkle kan være det beste.

For det andre: Helgenenes fattigdom og Markus' nøysomhet innebærer på ingen måte forakt for skaperverket. Tvert imot. Når man ikke har så mange ting som kan kjøpes for penger, er det som om kjærligheten til det som ikke kan kjøpes for penger vokser frem i deres indre. Markus fryder seg over fine dager på sjøen. Han har blikk for hver lille blomst, kjenner fugler og fisker ved navn, og kjenner dyp samhörighet med selve jorden. De gamle keltiske helgenene så bølgene som slo innover land, de kjente vinden og sola i ansiktet og hørte villgåsa og de andre fuglene der de fløy over himmelen, og i alt dette møtte de Gud. I Russlands dype skoger bodde eneboere i sine tømmerhytter. Mennesker som lengtet etter helbredelse og åndelig veiledning strømmet ut til dem. Men også dyrene kom; harer og rever og ulver og bjørner. De fikk hjelp og omsorg og spiste av de helliges hender.

For det tredje: Både Markus og helgenene har en stor og underfull Gud. *Gud – Markus løfter blikket fra boken og lar det gli utover heien og havet (...)* Her står som en stille høitid av ordet, det er ikke til å forstå, bare å bøie sig for i støvet, det er høit oppløftet over tanken (...)

En slik innsikt eier også helgenene. Gud er *semper major* – alltid større. Gud er den som viste seg for Moses i den brennende tornebusken – Moses måtte ta av skoene sine, for han stod på hellig grunn. Gud er

Katrine Tallaksen Skjerdal

Foto:
Olaf Trygve Tønnessen

den som viste seg for profeten Jesaja som en konge på sin trone. Fliken av kappen hans fylte templet. Gud er ikke en gud man kan ha i lomma og bruke som middel for å fremme egne formål, men alltid større. Årets konfirmanter i Høvåg – en utrolig fin gjeng – skulle sette ord på hvem Gud er. Her er noe av det de svarte:

Mektig. Mystisk. Vanvittig smart!

For noen år siden gjorde det inntrykk på meg å lese om artisten Elvira Nikolaisen og hennes farvel til kristen tro. Hun sa noe slikt som at litt av problemet var at Gud ble så hverdagslig. Jeg tror vi trenger Markus og helgenene sin store Gud hvis troen skal overleve i vår tid.

For det fjerde: Markus er en ydmyk mann. Han erkjenner sin litenhet. Han vet at han ikke er universets sentrum. En dag kommer han til å dø og bli glemt. *Markus står det kanskje på brettet, hvad for en Markus var det?* Også mange av helgenene er forunderlig ydmyke. De flykter fra alt som smaker av ære og hyllest og posisjon og berømmelse, i livsholdning er de så helt motsatte av folkene i Babel, de som ville bygge et høyt tårn for å skape seg et navn. Ydmykhet er ikke det samme som selvutsettelse. Kanskje er det den ydmyke som er sterkest. For den som ikke har ambisjon om å vokse over de andre, og ikke hele tiden jakter på andres bekræftelse og anerkjennelse, er mer fri til å være seg selv og se de andre. Og den som ikke opphøyer seg selv, den vil Gud opphøye.

For det femte: Kjærligheten er helgenenes fremste kjennetegn. De er kanaler for Guds barmhjertighet og trøst og nåde og håp ut til menneskene. Markus har også et forunderlig mykt hjerte mot menneskene i all deres feilbarlighet. På dødsleiet ligger han og tilgir dem som har gjort urett mot ham, den ene etter den andre; setter dem fri fra skylden de bærer på.

Til sist: Helgenenes liv er som utlegninger av Guds ord. Hvis Markus sitt liv er en utlegning av et bibelord, er det kanskje av dette ordet: *Bevar ditt hjerte framfor alt du bevarer, for livet går ut fra det.* (Ordspråkene 4,23) Eller av de to versene i Galaterbrevet om Åndens frukter: *Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet og selvbeherskelse.* (Galaterbrevet 5,22-23) Tenk om våre liv også kunne være det!

Er fiskeren Markus' livsfilosofi aktuell i dag?

Av Harde Johannessen

Det var stappfullt i No9 kaffe & Platebar i Arendal den 13. november da professor i filosofi John Lundstøl holdt foredrag i regi av Folkeakademiet. Temaet var Fiskeren Markus i et lokalhistorisk og filosofisk perspektiv, og om han har aktualitet i dag. Her følger et resyme fra kvelden. Lundstøl hadde Scott-biograf Arne Beisland som norsklærer på gymnaset. Han startet foredraget med å lese det andre avsnittet i *Kilden*.

Hva menes med en omsorgsfull handling? Den danske filosofen Løgstrup sa at det er å bli den andres handling verdig. Den norske filosofen Kari Martinsen sier at det krever at man setter seg i den andres sted og bruker alle sine evner, også sin fantasi, til å tenke seg at man var i den andres sted.

Fiskeren Markus tenker på alt slitet i hverdagen, og kroppens krav, at den stadig må mettes. Alt må gjøres om og om igjen. Filosof Hannah Arendt har gjort dette til sitt hovedpoeng, at mennesket utfolder seg på tre måter; Labor, work og action. Labor er det arbeidet som Markus fester seg ved, det man gjør om igjen og om igjen, og som man ikke ser noen spor etter. Work er arbeid der det står noe igjen etter en, for eksempel boka *Kilden*. Action er et mer aktivt begrep i en offentlig sfære.

Avsnitt to i *Kilden* er ikke en ren naturskildring. Det sies gjennom Markus' tanker og følelser. Det er virkeligheten slik Markus forstår den og tolker den. Og hvordan han bruker sin tolkning i sin daglige gjerning.

Disse tanken faller sammen med filosof Hans-Georg Gadamer, at hermeneutikk er å gjøre følgende tre handlinger; Det er bestrebelsene på å forstå et problem, fortolke det man har forstått, og anvende det i praksis. Det er få i dag som lever opp til alle tre. Det vanskeligste er å anvende kunnskapen i praksis.

Markus var en fullblods hermeneutiker. Han forstod det han drev på med. Han tolket det, og tolket verden gjennom det. Og han brukte det og la det til grunn i sitt praktiske liv. Det vil si, sinnets tanker og det han gjør uttrykkes ved den daglige praksis, og kommer til syne ved hans væremåte.

Scotts måte å skrive på, hans ordvalg og hans toneleie er veldig sørlandske. Du kjenner igjen folk og folks måte å snakke på. Så Scott er nok også en god hermeneutiker. Det er ikke bare Markus, men også Scott selv som kommer til orde i *Kilden*. Han setter Markus inn i den lokale tradisjonen.

Scott skriver at lykken er ikke av utvortes art, om det kan se sånn ut. Det er midlet som er av utvortes art. Lykken er noe dypt i hans indre. Nøysomheten er lykkens vugge. Den nøysomme har det opplatte sinn. Han gleder seg over det å være til – og da nærmer vi oss konklusjonen.

Filosof Martin Heidegger sier at livet er en væren til døden. Det er altså vår dødelighet eller mortalitet som kjennetegner oss. Hannah Arendt sier nei, det som kjennetegner mennesket er at det er blitt født, dets natalitet. Markus står klart Hanna Arendt nærmere.

Hva er det ved fiskeren Markus som er like aktuelt i dag? Gadamer sier at det universelle med hans filosofi er den indre samtalen, noe som er minst like aktuelt som det var for tusen år siden.

Sosiologer forsker på sosial anseelse, rikdom og makt. I dag er det flere og flere som føler at de ikke strekker til, at de ikke er gode nok. Markus faller gjennom i forhold til offentlighetens kriterier for et vellykket liv. Og slik blir det når det moderne samfunnet definerer kravene til det gode liv slik at bare en tredjedel kan oppfylle kravene.

Filosof
John Lundstøl
ved en annen
anledning.

På diverse spørsmål etter foredraget, sa Lundstøl blant annet:

Jeg ser på *Kilden* som Gabriel Scotts genistrek. Og jeg føler meg fullstendig i slekt med fiskeren Markus. Hvis man en gang slumpet og gjorde noe genialt, så er det nettopp slump, man vet ikke om det når man gjør det, og det er ikke sikkert man forstår det selv etterpå en gang. Vi gjør ofte de beste tingene uten å vite det selv, rett og slett ved å fordype oss i saken, fordype oss i emnet, fordype oss i det medmennesket som står overfor oss.

Bjørn Hemmer om Gabriel Scott III

Av Kirsten og Thor Einar Hanisch

Dette er tredje og siste sekvens av professor Bjørn Hemmers reflekterte og dyptpløyende bidrag om Gabriel Scott, hentet fra «Agder. Bygd og By i Norge» fra 1977, gjengitt med forfatterens tillatelse 10/1 2018. I størst mulig grad er gjengivelsen originaltekstens. For Kirsten, som hadde Hemmer som foreleser under lektorstudiet i mellomfag/ hovedfag i nordisk språkvitenskap, er dette en ekstra glede. Likeså for Thor Einar som kollega av Bjørn ved Høgskolen i Agder og Universitetet i Agder, og som entusiastisk anmelder av hans nyste bok om Sørlandsforfatterne, i den ledende norsk-amerikanske avisen «Western Viking» i Seattle, USA.

Illustrasjoner til Hemmers bidrag, her som «Bjørn Hemmer om Gabriel Scott I, II, III» var (1): «Kvanneid i Høvåg hvor det tidligere var pensjonat, og hvor mange kunstnere bodde kortere eller lengere tid. Gabriel Scott kom hit til sin barndoms bygd nesten hvert år. Foto: Birger Dannevig, Arendal,» (2): «Maagereiret, Gabriel Scotts hjem på Tromøya», (3): «Pider Ro på bryggen i Kristiansand hvor Gabriel Scott ofte besøkte den gamle originalen og hørte om hans fantastiske opplevelser», (4): «Gabriel Scott. Fotografi fra 1912», (5): Det er noe sindig over ham - - «Gammel fisker i Brekkestø. Foto: Birger Dannevig, Arendal», (5): «Gabriel Scott TRIP TRAP TRESKO, forsiden til Gabriel Scotts barnebok «Trip. Trap. Tresko» 1902: (6): «Om fiskeren Markus forteller Scott: «Han sitter i soloppgangen og ser, hvordan havet kommer imot ham med fanget fullt utav vind og lys - - «. Foto: Birger Dannevig, Arendal, (7): «Markus sitter så stille og undrer, han sitter som foran det eviges port - - «. Foto: Birger Dannevig, Arendal.» (8 - 9): «To illustrasjoner til «Det gyldne evangelium», tegnet av Arnold Thornam. Til venstre får St. Peter en kjempemessig eikenøtt i hodet etter at han ønsket seg store frukter på treet; han må gi Vårherre rett i at nøttene bør forbli små. Til høyre har Vårherre og St. Peter kommet til sauegjeterne på fjellet mot slutten av sin vandring.», (10): «Fanteskøyter ved sørlandskysten - et trekk som nå har forsvunnet fra skjærgårdsblikket. Foto; Birger Dannevig, Arendal.», (11): «Gabriel Scott. Fotografi fra omkring 1948. Foto: Birger Dannevig, Arendal.», (12): «Gabriel Scott lytter til en av Sørlandets beste fortellere, Johannes Snemyr fra Kvanneid i Høvåg. Som det sees, var Scott en stor kattevenn. Foto: Birger Dannevig, Arendal.» Dessuten tar vi med fra bidraget av redaksjonssekretær, Christianssands Tidendes (etter hvert også Fædrelandsvennens) og vår alles «Ukas», Olav Varen, «Sørlandet smiler» s. 411: «Pider Ro - den sørlandske Münchhausen - skapt av humanisten Gabriel Scott og tegnet av Christian Kittilsen. Her triner han inn til dronning Pedronelle av Spania som absolutt ville ha ham til ektemann. Men Pider tok tenkepause og stakk til sjøs». Vi unner oss også denne fra Varen på s. 408: «Hva kan vel være bedre enn å sitte til rors i egen sjekte gjennom

sundet i Gamle Hellesund? Foto: P.A. Røstad, Oslo». Dessuten også dette sitatet fra s. 107 i Andreas Vevstads bidrag «Agder»: «Men Gabriel Scott har rett når han skriv: «Enten Sørlandets grenser kommer til å gå her eller der, en ting vil ikke bli annerledes: Sørlandets hjerte ligger ved Havet.»

Etter denne lange perspektivskissen gir vi til beste tredje del av Bjørn Hemmers opplysende bidrag om Gabriel Scott»: -

I mange av sine verker skildrer Scott nettopp barn eller unge mennesker og deres opplevelser i en ond og fiendtlig verden. En slik skjebne lider Josefa i annen del av Scotts beretning om fantene på Sørlandskysten. Med denne dobbeltromanen ville han lage en folkelivsskildring, utnytte det stoffet som han kjente fra barneårene i Høvåg og fra egne studier i marken. Han hadde også lest sørendingen Eilert Sundts «Beretning om Fante- eller Landstrygerfolket i Norge» (1850 - 65), og en dag diskuterte han sine planer med Olaf Benneche. Benneche overlot ham da en del optegnelser han selv hadde gjort om fantene.

I de to romanene om fantene har Scott litterært bevart et trekk ved livet på Sørlandskysten som forsvant med etterkrigstidens velferdsstat. Det er særlig i skildringen av Josefa at Scott viser seg som en lidenskapelig forsvarer av samfunnets små og svake individer, de vergeløse som ikke har krefter og midler til å forsvare seg. En voksende sosial bevissthet er tydelig i denne dystre beretningen.

I «De vergeløse» (1938) slår det sosiale engasjement ut i full kraft. Det er Scotts hardeste bok, nedslående, opprivende og «naturalistisk» som de åttiårsbøkene han selv tidligere hadde distansert seg fra. Skildringen av barnehjemsgutten Albert og hans lidelsesfeller kunne ikke bare avvises som en dikters triste og overdrevene hjernespinne - slik er en del avisinlegg i Nationen og Morgenbladet ville ha det til. Scott kunne vise til brev fra «vergeløse» rundt i landet og til et par rettsaker som hadde avdekket tilsvarende forhold. Det er altså ikke en vond drøm han skildrer, men noe som har virkelighetsgrunnlag. Og forfatteren tilegner boken til alle de medskyldige, og han angriper alle berørte instanser, som lensmann, prest, vergeråd osv., ja, alle som har mulighet for å gripe inn. Med sin realisme og temperamentsfulle

Bjørn Hemmer

Gabriel Scott

samfunnsanklage kan Scott her minne om en senere forfatter fra Sørlandet: Jens Bjørneboe.

I «De vergeløse» har Scott fjernet seg milelangt fra all idyll og fra Sørlandet. Her finnes lite av den sørlandske undertone-humoren, det er knapt et lysglimt i boken. (Førsteutgaven har riktignok en lysere slutt enn de senere utgavene.) Her er stort sett bare djevleskap og barn som lider. Stemningen møter leseren allerede i det diktet Scott har satt som innledning til romanen, der det bl.a. heter:

Det raver en bøiet og bundet mann
mot galgens lutende tre.

Det er som han går mot avgrunnens rand,
han vil stundom sige i kne.

Ofte bak ham går rakker og bøddel på rad,
går presten ved siden så smukt,
et verdig og enig trekløverblad,
og bødlen og rakkeren hjelpes ad
til å holde i strikkens bukt.

Ømheten overfor barnet har drevet forfatteren til å slå så det svir. Scott er i pakt med tendenser i 1930-årenes norske litteratur, både når det gjelder interessen for barnet og for en sosial realistisk kunst.

Men Scott har ikke glemt sin lengsel etter det ideal som virkeligheten fornektet. Han

hadde gang på gang talt til leseren om de verdier han trodde på. Han hadde forsøkt å vise ideale mennesker som klarte å gjøre disse verdier og dyder til virkelighet. Og han hadde villet avsløre de falske verdier i livet. Det er også en av grunnene til at hans diktning var blitt preget av både romantikk og realisme, ideal og virkelighet. Midt under en ny krisetid, den annen verdenskrig, tar så Scott opp spørsmålet om dikterens forhold til idealet og til livet, til drømmen og til virkeligheten. Det skjer i de tre bøkene som til sammen utgjør «En drøm om en drøm»: «Våren» (1940), «Sommeren» (1941) og «Høsten» (1947). Her lyder til slutt dommen over forfatteren Finn Eggen: «Han har vært en svermer og dikter og elsket drømmen mer enn livet.» Nå er Finn Eggen ikke identisk med Gabriel Scott. Men Scott har utvilsomt lånt mange av sine egne trekk til denne skikkelsen, og det er vel riktig – som flere litteraturhistorikere har vært inne på – at trilogien gir et slags sammenfattende tilbakeblikk på dikterens egen utviklingsgang. «En drøm om en drøm» er et interessant verk og kanskje den beste innfallsporten til Scotts diktning. Trilogien forteller oss bl.a. om hvilken grunnleggende innflytelse Spinoza har hatt på hans tankeverden. Og den trekker opp de viktigste linjer i forfatterskapet, både når det gjelder hovedmotiver, sentrale tema, og forfatterens syn på sin diktningens høye mål. Den formidles gjennom Finn Eggens tanker om kunsten:

«Hvordan skulde så et kunstverk være? Selvsagt kunde han ikke svare, han kunde bare svare på hvordan hans egne skulde være. Det skulle være et sinn i dem, de skulle utstråle et menneskes livssyn, dets møisommelig innvunne erfaring på livsreisen. Det skulle være et regnskap i dem, en livsbetrakters oppgjør med tilværelsen. Og det skulde være varme i dem - ... Hans bøker skulde ... gå humanismens ærend og aldri svikte humanismens sak . . . Det har nok vært innvendt fra kirkelig hold at humanistene bedrøvelig sjelden var kristne, men det kunne med større grund innvendes at de kristne bedrøvelig sjelden var humanister. Videre skulde bøkene hans. . . tale de tauses sak, de smås som ikke fikk komme til orde, de forbigåttets sak, de våbenløses sak, de mange forfulgtes vidt om. Men gjennom og over og under dem alle skulde det falle et stille lys likesom fra det evige bakom. Hva vind og vann hadde nynet i hans øre, hvad sol og stjerner hadde sådd i hans indre, det skulde gis ti-fold igjen. Det skjønnede skulde glitre som dugg over bladene, bekkesildret og fuglesangen gjenlyde i sprogets musikk. Det var dette han strebet imot og stilte op for sig som mål uten dermed å ville sagt at han noensinne hadde nådd det.» («Høsten»).

«Hvad vind og vann hadde nynet i hans øre, hvad sol og stjerner hadde sådd i hans indre . . .» - det var det Sørlandsdikteren

Scott stadig hadde gitt uttrykk for i sine verker. Det sies et sted om Finn Eggen at han som dikter flyter på sin humor, sin lyrikk og sin følelse, og at hans verdifulleste aktivum er hans naturfølelse. Han opplever landskapene som «fulle av sjel»:

«Naturskildring kunne være sjeleskildring (. . .). Å male et landskap kunde være å male en sinnsstemning, det kunne gi en en menneskesjel og blotte dens innerste følelsesliv . . .» («Sommeren».)

Det var et slikt sinnets landskap Eggen en dag følte han som dikter hadde behov for å finne i virkelighetens verden. Og det var akkurat en slik rolle Sørlandet hadde kommet til å spille i Scotts egen utvikling som dikter:

«Her fantes en rest av det primitive, her levde det enkle, opprinnelige sinn som hadde bevart seg selv og sitt for sivilisasjonens ødeleggende gravrust og var et stykke natur i naturen. Han blev så lett til mote i det samme, det var som det gled en tyngsel av ham – naturligvis, sa han til seg selv. Det lå jo der og ventet på ham, freden, stillheten, uberørtheten – alt det storbyen hadde trampet under føttene og røvet fra menneskene og ødelagt for dem. Og ikke to dager efter vandret han igjen utover slettene, inn mellom akrene, inn mellom haugene, som han hadde gjort før i tiden . . . her lysnet det endelig, her i den gamle, æverdige småby med de lutende gavler og de nynnende brønner vek uroen lengre og lengre bort. Her falt det en stillhet over ham i stedet, resignasjonens befruktende og velsignende vemod.» («Sommeren».)

Gabriel Scott er vel den i Den sørlandske dikterskole som har bidradd mest til å skape publikums bilde av Sørlandet som en fredet plett, en ren idyll. For mange er han vel først og fremst «Kilden»s dikter, og han skal selv ha funnet grunn til å reagere mot denne noe ensidige oppfatningen av ham som forfatter. Selv mente han at bøker som «Helgenen» og «Stien» raget høyere; som nevnt regnet han den første av disse to som sitt hovedverk.

Scotts «hovedverk» er vel likevel ikke noe enkelt bind i hans store produksjon, men snarere hele hans gjerning som sørlandsk hjemstavnsdikter. Folk flest har nok hatt en tendens til særlig å feste seg ved «den lyse» Scott, humoristen og romantikeren. Det er – som det ble hevdet ovenfor – den samme skjebnen som er blitt Vilhelm Krag til del. Dette kan vel ha sammenheng med så mangt. Kanskje også med at Sørlandet vel har fått seg tildelt en slags «nasjonal rolle» som landets idyll og relativt problemfrie rekreasjonssted.

Men et sannere bilde av både Scott og Krag er at de hadde et skarpt blikk også for landsdelens svakheter, særlig folkets. Scotts mennesker rammes atter og atter av livets, medmenneskenes, ondskap, det hjelper dem ikke å være født i «det blide Sørland».

Det er realisten i Scott som reddet hans diktning om barndomslandet fra å bli bare «en drøm om en drøm». Men det må også føyes til at hans egenart som dikter er at han midt i en tid preget av kriger, industrialisering, proletarisering og skjerpede klassekonflikter, vågde å bekjenne sin tro på «romantikken foraktede blå blomst, som har sin rot i menneskenes lengsel og er evig som lengselen slik» («En drøm om en drøm»). – Samtidig kan hans diktning sees som et svar på tidens krise: Han peker på medmenneskelighet og nestekjærlighet som det som kan redde verden. Selv om han er hjemstavnsdikter, hører hans også hjemme i den store generasjonen av nyrealister i vårt land (Undset, Duun, Falkberget o.a.). Som dem hevder han de verdier som ligger i tradisjonen; og brorskapstanken, fedrelandssinnet, er deres budskap til samtiden. Hjemstavnsdiktningen synes derfor å ha hatt en litt ulik funksjon for Vilhelm Krag og Scott. Krag søkte ikke minst fred og fornyet livshåp i Sørlandsnaturen, Scott så i den først og fremst et uttrykk for guddommen bakom alt, «jordens og altets kilde» - som det lyder i «Kilden». Naturen blir veien til erkjennelse av livsmysteriet og av de sanne verdier.

Gabriel Scott skrev en gang at vandregleden er en av de rikeste gleder som er til. Gudene har vært gode mot det mennesket som eier den, sier han, for bare dette mennesket vil oppnå å være i pakt med tingene og med landskapet:

«Og mens du går og går, oppdager du at du vandrer tilbake mot det egentlige, det opprinnelige og lærer å skatte det primitive og forstå hvilket verd det har.» (Turistforeningens «Årbok 1954».)

Så langt Bjørn Hemmer, f. 1939 i Arendal, lic. philos. 1970 ved Universitetet i Oslo, som har vært universitetslektor i norsk ved Institut des Études Scandinaves, Université de Caen, 1966-71, universitetsstipendiat ved Universitetet i Oslo, 1971-73, professor i nordisk litteratur ved Universitetet i Trondheim, 1973-76 og 1981-82. Deretter, fra 1976, henholdsvis førsteamanuensis, dosent, og fra 1991-2008, professor ved ADH/HiA/UiA. I 2006 mottok han Ibsen og Hamsun – prisen, da den ble delt ut i Grimstad for første gang. Selv om Hemmer flere ganger har vist stor interesse for forfattere i «Den Sørlandske Dikterskolen», Gabriel Scott, Vilhelm og Thomas Krag og Olaf Benneche, er det først og fremst for sine verker om Ibsen Hemmer har oppnådd internasjonalt fokus og anerkjennelse. Han er også kjent som en fremragende foreleser, som blant annet også vårt universitetet og andre universiteter i inn- og utland har hatt stor glede av.

«Lille doktor Hjort» i Stien

Av Harde Johannessen

Gabriel Scotts bok *Stien* (1925) handler om Kristofer som bor i Konsmo-traktene. Det er en todelt bok med et lite midtparti. I barndommen blir Kristofer mobbet slik at han får en ryggskade som gjør at han blir sengeliggende i tre år. I bokas midtparti blir han oppdaget av «lille doktor Hjort» som tar tak i saken og får ham under behandling slik at han lærer å gå igjen. I siste del av boka er Kristofer lykkelig sauegjeter.

Scott skriver så engasjert om lille doktor Hjort, at man skulle tro det bygger på en virkelig hendelse: «Velsignet være hans minde, barsk, uræd og kort for hodet med svøpen klemt op i akselhulen, et hjertemenneske, en hædersmand.»

Og etter at doktoren har fått Kristofer under behandling: «Den lille doktor kom aldrig igjen. Ikke mange dage efter kjørte han sig ihjel paa et sykebesøk. Folk fortæller, at hesten løp ut, hjulet kom bort i en stabbesten - - saa var det gjort i et øieblik. Der laa han med tindingen indslaat og en blodstripe nedover kindet, en mand, et mandfolk i al sin gjerd -»

Og videre, og her virker Scott provosert: «En omreisende lægprædikant har siden krænket den dødes minde. En av de mange farende profeter, som løsgjængerloven burde ta sig av, har vovet at skjænde den døde i hans grav. Han har staat frem og lært folket, tydet den uransageliges mening og tat dommen i sin haand. Han har end ikke undset sig for at nævne den døde ved fuldt navn. Den døde var en synder, den døde var gaat fortapt, Herrens haand hadde rammet ham. Det har sked og det har faat ske.»

Kjøreulykken

Da Gabriel Scott var på besøk hos sin venn Isak Eigebo på Konsmo var han der ofte og lenge, i perioden 1912 til 1928. Han bodde da hos Isaks familie med søstera Maria, og foreldrene Severine og Anders. Jeg tror foreldrene har fortalt Scott om en religiøs konflikt rundt en som var lege i Konsmo-området i 1885, og så har Scott brukt ham som modell for «lille doktor Hjort». Det er Severin M. Lange (1851-1920), som er født og oppvokst i Bergen. Scott har sikkert humret litt i sin banale humor da han omskrev Severin LANGE til «LILLE doktor Hjort». Samtidig har han nok blitt provosert av hvordan en lekpredikant har omtalt ham, men det kommer jeg tilbake til.

Lange er lege i Mandal fra 1/1-1884 til 21/5-1885. Det er på den tiden Isak Eigebo blir født, i september 1884. Deretter blir han konstituert distriktslege i Undal

(Audnedalen) i to måneder fram til 31. juli. Det er ganske klart at Scott bygger sin beskrivelse av «lille doktor Hjort» på følgende omtale av Lange i boken *Norges Læger* (1890): «Paa en praxisreise løb Hesten engang ud, hvorved han paadrog sig et stort sår i Hovedet.» - og det står to datoer for kjøreulykker; 18/8 1886 og 16/4 1888. Dette er sitert i Ådne Fardal Klevs bok om Mandal sykehus (2002). Scott har sikkert også lest i 1915-utgaven av *Norges Læger*: «Han har flere gange været udsat for kjøreuheld, slap den ene gang just fra det med livet.»

Skogshavn (heter Skogshamn etter 1908) hvor distriktslege Severin M. Lange bodde i 1885 til 1892. Bildet er utlånt av Berit Nikolaisen i Dyrøy historielag.

Deretter er Lange distriktslege i Tranø kommune i Nord-Norge, med bopel i Skogshavn på Dyrø i 1885 til 1892, som er perioden hvor to av hans kjøreuhell dateres, 18/8-1886 og 16/4-1888. I 1886 deles kommunen, eller 'herred' som det da heter, i Tranø, Dyrø og Sør-Reisen herred, men distriktslegen og lensmannen er felles for de tre herredene. Det er i Skogshavn herredsmøtene blir holdt, og her bor amtsagronomen, så det er trolig hans mønsterbruk vi ser på bildet.

Der er ikke noe informasjon å få om dette hos Langes få etterkommere. Og selv om vi vet datoene for kjøreuhellene finner jeg de ikke omtalt i de lokale avisene. Det er kanskje heller ikke overraskende «Da der sjelden eller aldrig høres noget fra Tranø» i Senjens tidende, som det står i et leserinnlegg i avisa 18/5-1888.

Men i lensmannens håndskrevne femårs-rapport for «Tranø Thinglag, 1886 - 1890 bestående av Tranø herred, Dyrø herred og Sør-Reisen herred» står det på side 11: «Med Hensyn til Veivæsenet i Distriktet bemærkes, at dette staar endnu meget tilbage. ... For den største Del af Tranø Herred, nemlig fra Strækningen mellem Laxelven og Tranøbotten føles Trængen til Vei stærkest.»

Det er altså mest sannsynlig at det er på denne strekningen i Tranø at Severin Lange har kjøreuhell. Og nettopp her er det et sted som heter «Hestevelta», gjorde

den lokale informanten Karsten Kehlet meg oppmerksom på. Vi gikk dit sammen for fotografering. Du finner stedet hvis du går inn på www.norgeskart.no og søker på «Hestevelta», som nå ligger i Lenvik kommune.

Lyriker Helge Stangnes (82) som er født i Tranø, og som har hovedfag i stedsnavn på Senja, tror at min forklaring stemmer, at det er legens kjøreulykke som er opprinnelsen til navnet 'Hestevelta'. - Det er ofte konkrete hendelser som skaper stedsnavn, sier han.

Doktor-skyss 1888 ved «brygga» på kirkestedet Tranøya, fotografert i retning nord/nordøst. Distriktslege Severin Lange er nummer to fra venstre. De dårligste veiene i området var fra Tranøbotn i bakgrunnen i bildet, og til ei mil nordøstover hvor Hestevelta ligger. Det ene portrettet av Lange er en forstørrelse fra det store bildet, og det andre er fra Norges læger. Bildet av båten er utlånt av Hanne Kvande Nilsen i Dyrøy historielag.

Her står jeg på Hestevelta på Senja, som sannsynligvis er stedet hvor distriktslege Severin Lange alias «lille doktor Hjort» ble skadet i kjøreuhell 18/8-1886 og/eller 16/4-1888.

Stien kommer ut i 1925. Doktor Lange dør av lungebetennelse i Skien i 1920. Det kan ikke være dette Scott skriver om, for det er en ulykke han beskriver, ikke en sykdom. Det er nok ulykken i 1886 eller 1888, og at Scott i kunstnerisk frihet lar ham dø i ulyk-

ken. Jeg har da heller ikke funnet noe relevant i Skiens-avisene. Som en kuriositet kan nevnes at Lange dør på Scotts bursdag 8. mars.

Lekpredikanten

Så går vi tilbake til Scotts ord om at «*En omreisende lægprædikant har siden krænket den dodes minde...*»

Når Lange går på Bergens Kathedralskole er han med i Artianersamfundet Hugin. Her holder han i 1872 et foredrag om at religionsundervisningen bør tas helt ut av skolen. Så deiser han ned i Mandal som lege i 1884, Mandal som på denne tiden er den mest kristne og statskirkebyen på hele Sør-Vestlandet - og så kristen at den står for halvparten av alle testamentariske gaver til Det Norske Misjonsselskap. Dette må bare bli krasj, og krasj blir det.

Lekpredikant og lærer Laurits Nilsen (1849 – 1917) går rett i strupen på Severin Lange. Laurits Nilsen er født og oppvokst i Audnedal. Han er den mest innflytelsesrike lekpredikanten i Vest-Agder i flere tiår, og er ved siden av Eilert Sundt den som etterlater seg mest skriftlig materiale om hverdagslivet på Sørlandet i siste halvdel av 1800-tallet. Han gir ut rundt 40 bøker, derav fire selvbiografiske dagbøker. Han er frittalende og uredd, og få tør å si ham imot. Han er ordfører i Halse i noen år rundt århundreskiftet, og han har fått borgerrådsmedaljen i sølv. Han starter misjonsbladet «Den lille samler» i Mandal i januar 1885. Det kommer ut i flere år, og blir til avisen «Samleren» i 1909, som holder på til 1960. Den første tiden kommer den ut med to nummer i måneden.

Misjonsbladet «Den lille Samler» blir startet av lekpredikant og lærer Laurits Nilsen i 1885.

I «Den lille Samler» for andre halvdel av april 1885 skriver han følgende overskrift på første side: «Læger og Theologer. – Skolelærere». Han innleder den fem siders artikkelen med følgende: «Hvor tidt sker det vel, at naar en Districtslæge eller en anden practiserende Læge forlader et Sted, at man da med nogen Styrke anholder om at faa en christelig Mand i den aftrædendes Sted? Man beder vel ikke saa lidet, naar det gjælder Bytte af Præster og Lærere; men hvor tidt har Raadet lydt til Barm-

hertighedens og Bønhørelsens Throne om en troende Doctor? Rammes vi ikke her af Apostelens Ord: «I have ikke, fordi I ikke bede.» Og så fortsetter Laurits Nilsen med et langt eksempel på hvor viktig det er at det er en kristen person som snakker med pasienter som ligger for døden.

Dette er bare noen uker før Lange blir konstituert distriktslege i Undal 21/5, så alle forstår nok at det er Lange han omtaler, og da har Scott omtrent rett: «*Han har end ikke undset sig for at nævne den døde ved fuldt navn.*» I Scotts forfatterskap er det flere eksempler på at Scott leker med ord. Så det er ikke umulig at også «Den LILLE samler» er med på å gi navnet «LILLE doktor Hjort».

Doktor Lange er altså ikke god nok for lekpredikanten. Lange er i sin karriere distriktslege flere forskjellige steder, men det er kun i Nordre Undal han beskrives som «konstituert». Det betyr at det er en midlertidig stilling, men neppe at han er på prøve fordi distriktet er så kristent.

Deretter er han distriktslege i Tranø i Nord-Norge. Stillingen i Undal blir utlyst i Norsk Kundgjørelsestidende 12/3, og stillingen i Tanø 31/3. Det står ikke «konstituert» i annonsene, så begge stillingene er permanente. Det er fire søkere til stillingen i Undal. Lange får begge stillingene. Når det offentliggjøres 16/5 i Lister og Mandals Amtstidende at amtmannen har konstituert Lange som distriktslege i Undal, er stillingen *konstituert* fordi det nettopp har blitt klart at Lange også har fått stillingen i Tranø. Undal må nå kaste seg rundt, og uten stillingsannonse utnevner de 29/5 Hans Gabriel Nissen Buck, som ikke er en av de fire søkerne, med ønske om at han skal overta stillingen «snarest mulig». Han svarer at han kan klare å starte 1/8, og Lange venter til da med å flytte til Nord-Norge. Lange er også fleksibel og starter i Undal ei uke før tiden, fordi dampbåten til den avtroppende legen har fått tidligere anløpsdato.

Når Laurits Nilsen går rett i strupen på Severin Lange, er det før han vet at legen også har fått stillingen i Tranø, så han ser nok for seg at Undal skal slite med en ukristelig lege i mange år. Laurits Nilsen må ha hatt «inside information» om at Lange kommer til å få stillingen, for det er allerede i andre halvpart av april han omtaler ham i «Den lille samler», og det er ikke før 16/5 at det offentliggjøres at Lange er konstituert til stillingen. Lekpredikanten hadde vel ikke blitt så provosert hvis han visste det kun var snakk om to måneder.

Det skriftlige ordet har stor makt, og folk har respekt for Laurits Nilsen, så vi kan regne med at han får mange med på sin side. Når Lange leser omtalen av seg selv i april kunne en kanskje tro at han tenkte at «nå reiser jeg til Nord-Norge, nord for

«Moralsirkelen» til et gudsforlatt sted hvor selv ikke læstadianerne har slått seg ned.» - for de har ikke slått seg ned i Tranø kommune hvor han får jobb. Men jeg tror heller han som embedsmann hever seg over lekpredikanten, også fordi han var frimodig i studentersamfunnet da han ville ha kristendomsundervisningen ut av skolen.

Og han avslutter karrieren som distriktslege i Skien i 1909 til 1920 - og er det et sted i Norge der det finnes mange lekpredikanter og religiøse grupperinger, og hvor nye sekter først slår seg ned, så er det i området Skien, Porsgrunn og Langesund, og i Halden, sier prostsen i Skien. Så jeg tror ikke Severin Lange rømmer fra Undal, men at det kan ha påvirket valget hans. Kanskje er det mer avgjørende at årslønningen i Undal er på 1500 kroner, mens den i Tranø er på 2000.

Når Scott skriver «En omreisende lægprædikant har siden krænket den dodes minde.» så fortsetter han «En av de mange færende profeter, som løsgjængerloven burde ta sig av...» Det er godt sagt, også fordi Laurits Nilsen var veldig engasjert i «Foreningen til motarbeidelse av omstreifervesenet» som bidrog til at løsgjængerloven kom rundt århundreskiftet. Lekpredikantene skulle få lov å reke rundt på landeveiene, men ikke fantene - det han egentlig var imot var at fantene fungerte som «en stat i staten».

Året etter Laurits Nilsen dør kommer en av hans fire selvbiografiske bøker ut. Her forteller han at da han begynte å utgi «Den lille Samler» fikk den til dels en hard mottakelse «Der findes dem, som har forsøgt, en Smule «Hudfletning», det er det ikke Ret at negte. Særlig har en Prest givet Bladet 40 kraftige Slag...» Kanskje uttalelsen om Severin Lange er en av grunnene til det.

Kilder som ikke er nevnt i artikkelen:

- Isak Eigebo sin familie.
- Truls Erik Dahl: Gabriel Scott: Et levnedsløp (1998)
- En bok om Hugin i 100 år: artianersamfunnet på Bergen katedralskole (1960)
- Dyrøy historielag og Tranøy historielag
- Diverse brev fra 1885 i arkivet til Amtmannen for Lister og Mandals Amt, på Statsarkivet i Kristiansand
- Lister og Mandals Amtstidende og Adresseavis 28/4 og 16/5 - 1885
- Laurits Nilsen: Dagbogsopptegnelser og gamle Minder: fra mit 17de til det 68de Aar (1918), avsnitt 29 «Gjennem Skjersilden»
- Oscar Handeland: Kristenliv på Agder (1948)
- Gunnar Dehli: En lærer i Guds rike (1932) - biografi om Laurits Nilsen
- Tomas Skagestad: «Laurits Nilsen», i Årbok for Agder bispedømme (1953)
- Bjarne Hoven: «Laurits Nilsen - folkelæreren på Agder», Årbok for Agder bispedømme (1970)

Gabriel Scott - stadig i vinden

Flott om Scott med Moi om Modal!

Av Kirsten og Thor Einar Hanisch

Her engasjerer Ingjerd et fullsatt UiA Senioruniversitet i Kongens Senter 6/9

Det eine øyret, truleg det venstre, sveipar som ein radar mot kjøkkenet. Asbjørn er stolt av kona si. Det skulle då berre mangle. Han freistar jamnleg å kome inn i samtalen med eit par replikkar. Ei korrigering av viktige årstal og små detaljar. Fånyttes. Sjølv husbonden må finna seg i å spele andrefiolin når sjølvaste Gabriel Scott er tema kring matfatet. Han er vand med det slik. Asbjørn. Ingjerd fyljer meg ut på tunet. Ei høgtidsstund er til ende. Ei flott dame, eit varmt medmenneskje – og ein kulturberar tilhøyrande ein heilt eigen divisjon. Ein ressurs i alle livets samanhenger. Før ei dame. **Øystein Moi**

I Fædrelandsvennen har Øystein Moi rett som det er interessante portrettintervjuer med spennende personligheter fra Sørlandet. De fleste av disse er fra landsdelens indre bygder, unntaksvis fra de ytre. I intervjuet lørdag 9. februar i år møtte han Ingjerd Modal, som representant for de ytre, hjemme på Vesterhus i Høvåg. Med god grunn var det en presentasjon med tittelen Før ei dame...

Det var ikke uventet at oppmerksomheten, av Ingjerd selv, raskt ble dreid fra henne mot hennes største helt, vår alles Gabriel Scott. Knapt noen har vel som Ingjerd sørget for at denne, vår store Sørlandsforfatter, støtt og stadig er i vinden.

Uttrykt i Moie landlige språkdrakt unner vi oss å referere disse høydepunktene fra det innholdsrike portrettintervjuet:

«Det var heilt på slutten av forrige årtusen at Ingjerd, nærast heilt tilfeldig, kom på sporet av Gabriel Scott. I dag er denne tidlegare Høvåg-mannen ein viktig del av livet hennar.

Ei openberring som på mange måtar kom til å endre kursen på sjølve livsvegen. – I mange av romanane hans, meir enn 20 i talet, er handlinga lagt til Høvåg. Scott budde sjølve her frå han var åtte år gamal – og fram til han byrja på middelskulen i Kristiansand. Etter kvart kjenner eg romanane, og innhaldet i dei, så godt at eg beint fram he laga ein eigen lokal guide i tilknytting til desse. Dette he synt seg å vere svært så populær lesnad når eg kvar sumar tek med turistar frå heile landet på ei rundreise i Gabriel Scott sitt rike. I Høvåg.

I mitt eige grannelag.

I 1997 tok Ingjerd Modal til med å skipe det som etter kvart fekk namnet Gabriel Scott Selskabet. Ei samskipnad som i dag tel meir enn 500 medlemmer.

Når Ingjerd ikkje bakar stump, når ho ikkje jobbar for Bygdekvinnelaget, når ho ikkje et lunsj i hop med Kongen – eller når ho ikkje sit i sitt vesle atelier med målarpenselen i den høgre handa, ja då reiser ho rundt på heile Sørlandet og les høgt frå Gabriel Scott sine samla verk. På skulane, på aldersheimar, på seniortreff, på bibliotek – og i ulike kulturhus. Allstøtt hjarteleg velkomen. Allstøtt like engasjert. – Favoritten min er nok romanen «Kilden», men eg har au et godt og vakent auge til «Skipper Terskelsen» - og til «Jernbyrden».

Asbjørn sit i omnskroken, i stova. Han lempet innpå dugeleg med turr og stuttrest eikeved.

Oddgeir Bruaset káserte om de utrolig nøysomme og praktiske eneboerne som levde sine liv på steder der ingen skulle tro at noen kunne bo, i Kongens Senter.

Han ble så glad da han som takk mottok jubileumsutgaven av Kilden at han ville begynne å lese den alt på flyet hjem

I bladet Familien ble artikkelen om Stuen til Fiskeren Markus publisert.

Vet du at

- soknepresten i Randesund og sokne-presten i Trefoldighetskirken i Arendal, Rolf Erik Hanisch og Hilde Gunn Sletten, gleder seg over sammen å studere Kilden og Det gylne evangelium på fritiden i sitt nye hjem i Korsvigtoppen

- UiA professor Arild Sæther begynner arbeidsdagen med å lese fra Kilden og har lest nesten 30 av Gabriel Scotts 60 bøker

- Gabriel Scott Selskabets journalister ble glad da forlagssjef Peer Rødal Haugen troppet opp med et av de første eksemplarene av nyutgitte Kilden hjemme hos oss i Kristiansand

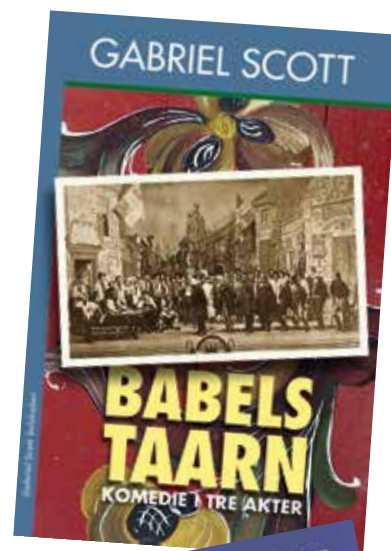
K&TE

Stadig nytt fra forlaget

Siden jubileumsutgaven av Kilden nesten var ferdig finansiert da den kom ut, gjorde det gode boksalg at vi alt i slutten av oktober kunne utgi de to komediene «Pukkelen» og «Babels taarn». I tillegg kunne vi tidlig i desember lansere nyutgaver av «Emanuel» og «Ferdinand». Vi er rimelig stolte av hele 5 titler i 2018, tatt i betraktning at Kilden var en krevende utgivelse. Salget av Kilden passerte 1500 eksemplarer før årsslutt.

Nå i 2019 har vi heller ikke ligget på latsiden. De siste årene har vi alltid hatt klar en eller flere nye bøker til årsmøtet. Så også i år. Da skal «Det flyvende bord» i både 1905- og 1954-utgaven foreligge i én bok, altså et dobbeltbind. I tillegg kommer også «Vindholmens beskrivelse». Det vil si at vi er svært nær slutten på vårt store prosjekt; å utgi hele Scotts forfatterskap på nytt. Nå mangler «Storebror», barnebøkene «Boken om de fire dukkene», «Dukkedrømmen» og «Kari Kveldsmat».

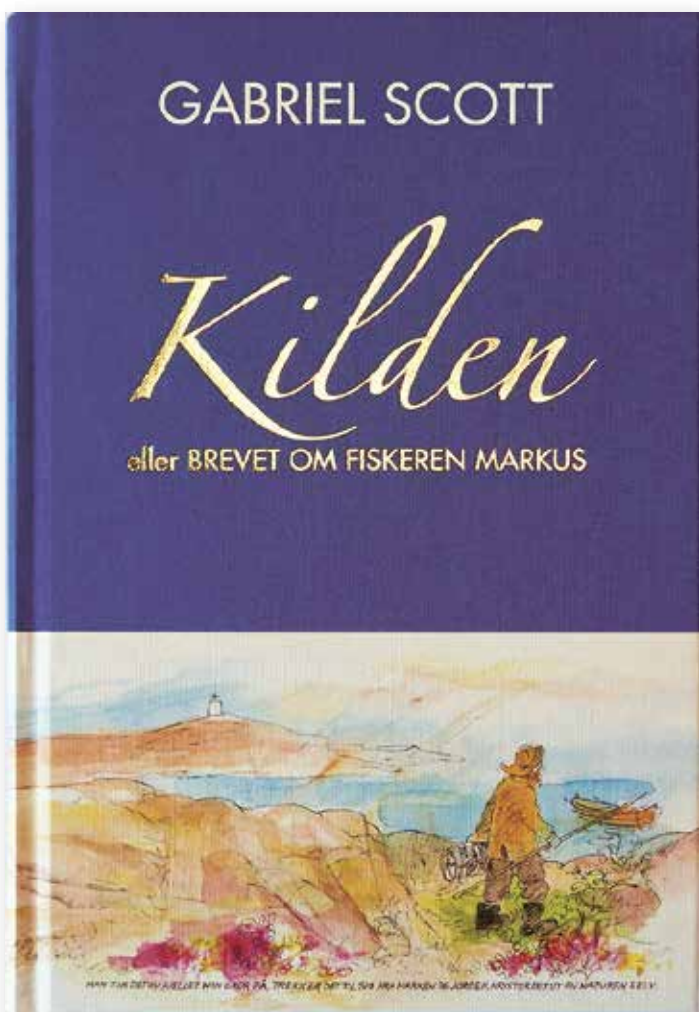
«Tante Pose» har vi fortsatt igjen noen eksemplarer av i Bokklubbens utgave, og «Påskeeggene» finnes i en håndfull eksemplarer av Truls Erik Dahls utgave. Noen av våre tidligere utgitte titler er i ferd med å bli utsolgt — det gjelder særlig «Stien». Det blir vår neste oppgave, å holde boklisten vedlike, slik at alle titler er tilgjengelige i noen år fremover.

OPPFORDRING!

For rask kommunikasjon med Selskabets 452 medlemmer om nye arrangementer m.v., mail da inn din e-postadresse til Harde Johannessen, hardej@hotmail.com

BØKER AV GABRIEL SCOTT

ANDRE UTGIVELSER I 2018

GABRIEL SCOTT SELSKABET HAR DISSE TITLENE PÅ LAGER:

BOKTITLER	PRIS	MEDL.
Aftenrøde (hft.)	99,-	75,-
Agdesiden	195,-	135,-
Alkejegeren	200,-	140,-
Babels taarn (hft.)	149,-	105,-
Barkefletteren	200,-	140,-
Blaaskjæl	200,-	140,-
Broder Lystig (hft.)	149,-	105,-
Camilla Dyring (hft.)	149,-	105,-
De tre lindetrær (hft.)	149,-	105,-
De vergeløse (hft.)	149,-	105,-
Den hvite hest (hft.)	149,-	105,-
Det flyvende bord (hft. dobbeltbind)	169,-	120,-
Det gyldne evangelium (hft.)	149,-	105,-
Det spøker	200,-	140,-
Dikt i samling, bind 1 (hft.)	169,-	120,-
Dik i samling, bind 2 (hft.)	169,-	120,-
Emanuel (hft.)	149,-	105,-
En drøm om en drøm: Våren (hft.)	149,-	105,-
En drøm om en drøm: Sommeren (hft.)	149,-	105,-
En drøm om en drøm: Høsten (hft.)	149,-	105,-
Et levnedsløp (Scott-biografi ved T. E. Dahl)	200,-	140,-
Fant / Josefa (dobbeltbind)	250,-	175,-
Far sjøl i stua (hft.)	149,-	105,-
Ferdinand (hft.)	149,-	105,-
Fergemannen	200,-	140,-
Fugl Fønix (hft.)	149,-	105,-
Helgenen	200,-	140,-
Hellig tre konger (hft.)	149,-	105,-
Himmeluret (hft.)	149,-	105,-
Hollender-Jonas (dobbeltbind)	200,-	140,-
Hyrden (hft.)	149,-	105,-
Jagtjournalen (hft.)	149,-	105,-
Jernbyrden (dobbeltbind)	250,-	175,-
Kilden, jub.utgav (innb. ill.)	369,-	260,-
Lillehavns mysterier 1 (hft.)	149,-	105,-
Lillehavns mysterier 2 (hft.)	149,-	105,-
Markus the Fisherman	200,-	140,-
Pider Ro's historier	200,-	140,-
Pukkelen (hft.)	149,-	105,-
Påskeeggene	200,-	140,-
Sanketeina 1 (hft.)	149,-	105,-
Sanketeina 2 (hft.)	149,-	105,-
Sanketeina 3 (hft.)	149,-	105,-
Sanketeina 4 (hft.)	149,-	105,-
Sjøpapegøier (hft.)	149,-	105,-
Skipper Terkelsens levnedsløp (hft.)	149,-	105,-
Sven Morgendug (hft.)	149,-	105,-
Sølvfaks	200,-	140,-
Stien	200,-	140,-
Tante Pose	200,-	140,-
Tripp-Trapp-Tresko	200,-	140,-
The golden gospel (hft.)	149,-	105,-
Vester i skjærene	200,-	140,-
Vindholmens beskrivelse	149,-	105,-
T-SKJORTE (marine m/ GS-sign. og karrikatur)	170,-	170,-

... OG NYE KOMMER
TIL ÅRSMØTET!

Du kan bestille bøkene via
www.gabrielscott.no
Porto tilkommer ved postsending.
Bøkene fås også i bokhandelen,
eller de kan bestilles der.

**GABRIEL SCOTT
SELSKABET**